

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko W. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 8 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata R. M. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) uwzględniając częściowo apelację pozwanej W. S. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 marca 2017 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda (...) Bank SA w W. kwotę 107.907,63 zł z ograniczeniem jej odpowiedzialności do nieruchomości stanowiącej jej własność położonej w K. Osiedle (...), dla której Sąd

Rejonowy w K. VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), oddalając powództwo i apelację w pozostałej części.

W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że brak było podstaw do oddalenia powództwa w całości w oparciu o art. 5 k.c. Pozwana nie była bowiem zmuszona do ustanowienia na swojej nieruchomości hipoteki dla zabezpieczenia kredytu zaciągniętego przez córkę i zięcia, lecz zrobiła to z własnej woli chcąc udzielić im pomocy, powinna więc liczyć się z tego skutkami w przypadku braku spłaty przez nich zadłużenia, którego zabezpieczenie dotyczy.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwaną. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie: czy dłużnikowi rzeczowemu przysługuje zarzut nadużycia prawa podmiotowego względem wierzyciela w sytuacji, gdy z okoliczności faktycznych sprawy wynika, iż na skutek rażącego niedbalstwa wierzyciela do ustanowienia hipoteki na nieruchomości należącej do dłużnika rzeczowego doszło po postawieniu wierzytelności w stan natychmiastowej wymagalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Przedstawione we wniosku zagadnienie nie stanowi, bowiem problemu o charakterze prawnym powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, a sprowadza się do kwestionowania zasadności stanowiska Sądu Apelacyjnego odnośnie do braku podstaw do stosowania w okolicznościach sprawy art. 5 k.c. W lakonicznym uzasadnieniu wniosku nie przedstawiono argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecznictwie i doktrynie. Ponadto nie uwzględniono, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2), co wymaga konstruowania wniosku o jej przyjęcie na bazie wiążących Sąd Najwyższy ustaleń. Skarżąca zasady tej nie respektuje w uzasadnieniu wniosku twierdząc, że roszczenie wierzyciela w stosunku do dłużników osobistych, na skutek jego długotrwałej beczynności uległo przedawnieniu, w sytuacji, gdy z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wynika, że powód prowadzi wobec dłużników osobistych nieskuteczną egzekucję.

Sąd Najwyższy prezentuje konsekwentnie pogląd, że zasady współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94,

nie publ. i z dnia 2 października 2015 r., II CSK 757/14, nie publ.). Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie możliwości kwalifikowania postępowania wierzyciela domagającego się realizacji zobowiązania od dłużnika rzeczowego, jako nadużycia prawa podmiotowego, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie. W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, mógłby zakwestionować oceny tych sądów, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2015 r., III CSK 322/15, nie publ.).

Niezależnie od powyższego w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że żądanie zaspokojenia wierzytelności hipotecznej przez dłużnika rzeczowego może być - w wyjątkowych okolicznościach - uznane za nadużycie prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2012 r., III CSK 300/11, OSNC 2012, nr 12, poz.144).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019, poz. 18), a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 i art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. mając na uwadze trudną sytuację materialną i życiową skarżącej.

